

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กร ในยุคไทยแลนด์ 4.0

The Integration of Buddhist Principles in Organizational Management in The Era of Thailand 4.0

พระครูสมุห์จิรชาติ พุทธภุชิต

PhrakhrusamuJirachat Bhuddharakkito

วัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

Wat Chanthanaram Chanthanimit Sud-district Muang Chanthaburi Chanthaburi Povince, Thailand

Corresponding Author E-mail: nkitoo0011@gmail.com

Retrieved: December 15, 2021; Revised: January 17, 2022; Accepted: January 23, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 สืบเนื่องมาจากที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะของกระแสโลกเป็นอย่างมาก โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธธรรมเป็นแนวทาง คือ อิทธิบาท 4 ได้แก่ (ฉันทะ) คือ การวางแผน ควบคู่ไปกับความพอใจ (วิริยะ) คือ การจัดการ ควบคู่ไปกับความเพียร (จิตตะ) คือ การนำควบคู่ไปกับความเอาใจใส่ และสุดท้าย คือ (วิมังสา) คือ การควบคุมซึ่งควบคู่ไปกับความเข้าใจ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรม การพัฒนา และปัญญา ทั้งนี้เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานไปสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนเองและองค์กร ซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรที่ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริง”

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, การบริหารจัดการ, ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This academic article was studying Buddhist principles for organizational management in the era of Thailand 4.0 .Therefore, studying was a lot of change according to the current world by studying the current world by studying the related document with the organization management in Thailand 4.0 era and Buddhist principles as a guide for organization management. The principles of Buddhist The principle of Buddhism as a guideline is the Four Bases of Success, namely (Chanta) is planning along with satisfaction (persistence) is the organization Along with perseverance (Chitta) is to lead along with care and finally (Wimangsa) is

control, which is coupled with understanding. That contributes to the development of behavior, development and intelligence, which is the principle of responsibility for work to success for both oneself and the organization. Which lead to the management of the organization that is "truly stable, wealthy and sustainable"

Keywords: Buddhism, Management, Thailand 4.0

บทนำ

วิสัยทัศน์ของการบริหารประเทศไทยในยุค 4.0 คือ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศที่จะต้องเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการขับเคลื่อนประเด็นทั้งหลายเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้สิ่งหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยสำคัญนั้น คือ การบริหารที่ตั้งอยู่บนหลักการของความถูกต้องและเป็นธรรม โดยเฉพาะการนำหลักของทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีคิดวิถีการบริหารนั้นจะทำให้คนทั้งหลายเหล่านั้นเป็นบุคลากรที่ทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จะก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (สุริยา รักษาเมือง, 2560)

การบริหารจัดการ เป็นการบริหารให้ทุกคนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีงานที่ทำตามความถนัด หลักการจัดงานให้เหมาะสมกับคนเป็นเรื่องยาก เพราะงานบางที่มีแผนกจำกัดคนมีจำนวนมากกว่างานจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เหมาะสมและลงตัว (อดิศร เพียงเกตุ, 2551) ซึ่งให้ความเห็นว่าการบริหารนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายขององค์กร (Chapman, 1998) การบริหารนั้นยังขึ้นอยู่กับการใช้ความคิดเห็น และความเข้าใจ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น การบริหาร คือกระบวนการที่ทำให้งานสำเร็จลงได้โดยการใช้ทรัพยากรบุคคล และวัตถุดิบด้วยกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น (สมภพ สุขช่วง, 2541)

ทั้งนี้ได้นำหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาตามเหตุผลตามปัจจัย เป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลด้วยปัญญาของตัวเอง ไม่ต้องอาศัยการดลบันดาลจากสิ่งทั้งหลาย ฉะนั้น การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2552)

ดังนั้น การบริหารจึงมีส่วนสำคัญที่จะเป็นกระบวนการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำหลักธรรมมาประยุกต์กับการบริหารจึงจะทำให้องค์กรพัฒนาที่ยั่งยืน

การบริหารองค์กร

การบริหาร หมายถึงศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองต่อความคาดหวังในการบริหารงานเป็นการทำงานที่บุคลากรประสบความสำเร็จ

ในเป้าหมายนั้น ๆ ในกระบวนการจะได้รับผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ร่วมกันทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด (สัมพันธ ภูโพบูลย์, 2552)

การบริหารหรือการจัดการองค์การมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงาน ในการบริหารงานองค์การให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารควรยึดหลักดังนี้

- 1) สร้างคนเก่ง ให้คนเก่งมีเวทีแสดงความสามารถ ได้เป็นที่ยอมรับ องค์การควรมีนโยบายพัฒนาคนเก่ง สร้างคนที่เก่งกว่าตนเองขึ้นมา และเลือกใช้คนให้ถูก ใช้คนให้เป็น
- 2) มีกลยุทธ์ในการบริหารงาน ใช้เครื่องมือมาประยุกต์ให้ถูก ศึกษาวิจัยหาความต้องการขององค์การ
- 3) มีกลยุทธ์ในการบริหารคน สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการสร้างคนเก่ง พัฒนาผู้นำในทุกระดับชั้น
- 4) เป็นผู้ที่มิทักชะกระบวนการในการสร้างให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่จากคนรอบตัว ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ
- 5) ต้องมีการบริหารความเสี่ยง โดยประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากโอกาสและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และหาวิธีจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นเท่าที่ทำได้
- 6) จะต้องมีการศึกษาคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อลดค่าใช้จ่าย ลดเวลา เพิ่มความพึงพอใจต่อองค์การ
- 7) ต้องมีการบริหารผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อเป้าหมาย และทิศทางขององค์การ

องค์ประกอบของการบริหาร

องค์ประกอบของการบริหาร เรียกตัวย่อ คือ POSDC มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดทิศทางขององค์การ เพื่อวางวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์การ
 - 2) การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้างให้ดำเนินการตามเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3) งานบุคลากร (Staffing) เป็นการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถ และเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 4) การอำนวยการ (Directing) เป็นการบริหารจัดการ ติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงานภายในองค์การให้เป็นไปตามแผนงาน
 - 5) การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการกำกับดูแลการทำงานในองค์การ และแก้ปัญหาภายในองค์การ
- ดังนั้นการบริหารองค์การจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้นั้น จึงจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนถึงจะให้งานสำเร็จลุล่วง เป้าหมายผู้บริหารนั้นจึงจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ
- 1) เป้าหมายต้องสูงสุดแล้วสามารถทำให้สำเร็จ
 - 2) การที่จะไปให้ถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานและแผนงานที่ดี
 - 3) จะต้องระบุเวทีที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

การบริหารองค์กรในยุค 4.0

การพัฒนาองค์กรให้พร้อมกับการก้าวเข้าสู่ความเป็นองค์กร 4.0 มีดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้ที่จะบริหารท่ามกลางความแตกต่างและใช้ประโยชน์จากความแตกต่างเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะและวิธีการคิดและมองเห็นแนวโน้มกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่
3. การทำงานภายในองค์กรยุค 4.0 การบริหารงานในลักษณะของการสั่งการและควบคุมแบบเดิม ๆ บุคลากรในองค์กร 4.0 จะต้องมีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหาร
4. สามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำงานให้มากขึ้น
5. ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (พลเดชะรินทร์, 2562)

ดังนั้น การบริหารองค์กรในยุค 4.0 ผู้บริหารจะต้องสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในการบริหารขององค์กรมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร

พุทธธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุค 4.0

การบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถน้อมนำเอาคำสอนที่เรียกว่าพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานองค์กรในยุค 4.0 จะส่งผลให้การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักพุทธธรรมก็คือ “อิทธิบาท 4” ที่คนส่วนใหญ่ที่รู้จักและมีความคุ้นเคย ว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางในการจัดการในเรื่องราวต่าง ๆ แบบแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในแนวทางพระพุทธศาสนานั้น หลักอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจรวมถึงวิธีคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเบื้องต้นเพื่อให้ชาวพุทธหรือ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ได้เข้าใจถึงหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมถึงเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จอีกด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2540) ซึ่งหลักธรรมนี้มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. จันทะ คือความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ก็คือ การที่เรานั้นจะทำกิจการ หรืองานอะไรก็จะต้องมีความพอใจที่จะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้งานเหล่านั้นออกมาในรูปแบบที่เรานั้นพึงพอใจ มีความรู้สึกที่ปรารถนาเพื่อให้งานที่เราทำนั้นสำเร็จ และพึงพอใจ เช่น เราพึงพอใจในการเป็นผู้ให้ เพื่อให้บุคคลผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้นมีความสุขเราก็ย่อมมีความสุขตามด้วยเช่นกัน เป็นต้น ก็อาจเป็นเพราะเรานั้นมีความพึงพอใจตั้งแต่แรกนั่นเอง
2. วิริยะ คือความเพียรพยายามในสิ่งนั้น ซึ่งคนเรานั้นเกิดความคิดที่จะทำอะไรแล้วก็ย่อมมีความเพียรพยายามเพื่อให้งานเหล่านั้นเกิดความสำเร็จ เพื่อให้งานนั้นออกมาดี มีคุณค่าสำหรับเรา หรือผู้อื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุก ๆ ชีวิตบนโลกใบนี้ โดยส่วนใหญ่แล้วงานที่มีคุณค่าที่เราเห็นกันอยู่ในทุกวันนี้ ก็เพราะเกิดจากการที่ผู้ทำนั้นมีความเพียรพยายามมีความตั้งใจตั้งมั่น เช่น ภาพวาดในต่าง ๆ ที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้เกิดจากความประณีตและมีความใส่ใจ ความพยายามของจิตรกรที่จะทำให้ผลงานนั้นมีความสวยงาม มีคุณค่า และเมื่อ

งานนั้นมีคุณค่าแล้วสิ่งที่ตามมา ก็คือ ภาพวาดนั้นมีราคาที่สูงขึ้น เหมือนกับว่าเป็นสิ่งที่รังสรรค์ออกมาด้วยใจตัวเอง

3. จิตตะ คือความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งที่ทำ หรือเอาใจใส่กับงานที่เราได้รับมอบหมายเพื่อให้งานนั้นเกิดผลประสบความสำเร็จ และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้งานนั้นดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกโดยเฉพาะเมื่อเรานั้นได้รับมอบหมายให้ทำอะไร ก็ควรเอาใจ เอาความคิด ตั้งจิต ตั้งใจ มีความทุ่มเทกับงานนั้นให้มาก ๆ เพื่อให้งานนั้นมีความสำเร็จโดยเร็ว โดยไม่สนใจว่า งานนั้นจะเป็นงานที่ต่ำต้อย หรือสูงไป เพราะว่าถ้าเรานั้น มีความตั้งใจที่จะทำงานนั้นให้เกิดความสำเร็จแล้ว งานนั้นก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จอยู่เนื่อง ๆ เพราะว่าถ้าเรานั้น เมื่อได้รับมอบหมายงานนั้นแล้วไม่สนใจ งานที่ได้ก็ไม่เสร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เพราะว่าการทำทุก ๆ สิ่งจะสำเร็จได้ก็เพราะความเอาใจใส่ เป็นอย่างดี

4. วิมังสา คือ ความพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งนั้น ซึ่งก็คือการมีความเข้าใจในงานที่เราทำอยู่ เพราะว่าเรานั้นทำงานที่ไม่มีความเข้าใจก็จะทำให้งานนั้นมีความผิดพลาด มีความไม่ตรงตามความต้องการของผู้ที่ได้มอบหมายให้ทำงานนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วการที่เราจะทำงานอะไรแล้วก็ต้องหาข้อมูลเพื่อให้การทำงานนั้นมีความสอดคล้องกัน เมื่อเราทำงานโดยไม่สนใจหาข้อมูลก็จะทำให้งานนั้นไม่ใช่ในสิ่งที่เขาปรารถนา หรือมีความต้องการ ดังนั้นเมื่อเราจะทำงานอะไรสักหนึ่งงานก็ต้องพยายามหาข้อมูลและศึกษางานนั้นอย่างถ่องแท้ว่างานนั้นมีความเป็นไปได้เป็นมาอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เราจะคิดจะทำ เมื่อเราได้รับมอบหมายงานแล้วก็จะทำให้เราทำงานนั้นอย่างรวดเร็ว เพราะว่าเรามีความเข้าใจ มีความรู้ในสิ่งที่เรากำลังทำนั้นแล้วด้วยความมั่นใจ งานนั้นจึงจะจำสำเร็จเหมือนที่เราคิดไว้ตั้งแต่เริ่มแรก

ดังนั้นหลัก “อิทธิบาท 4” จึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนในการบริหารจัดการนั้นเป็นไปด้วยความสำเร็จ เพราะงานนั้นเมื่อเราใช้แต่หลักการ หรือแนวคิดทางตะวันตกก็จะเป็นได้แค่แนวคิด ๆ หนึ่งที่สร้างความรู้ให้เราแค่นั้น แต่เมื่อเราใช้หลักการบริหารจัดการในแนวทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้เรานั้นเกิดความตระหนักในการใช้ชีวิต การทำงานต่าง ๆ อย่างมีความเข้าใจ ไม่เกิดความประปราย เพราะว่าการทำงานอะไรแล้ว ไม่ค้นหาความจริง ก็จะไม่พบกับความจริงนั้น เพราะว่าหลักธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็น แนวทางให้เรานั้นเกิดความหลุดพ้น ความสำเร็จ หรือความเข้าใจอันดีในการใช้ชีวิตอย่างไม่ยึดติด มีความตั้งมั่นในสติ สมาธิ และปัญญาด้วย

สรุปได้ว่า หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ และเป็นหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่องค์กร สามารถปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเรียบร้อย อีกทั้งยังส่งผลดีต่อตนเองและสังคมตามบทบาทหน้าที่อีกด้วย

สรุป

หลักพุทธธรรมเพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรในยุค ไทยแลนด์ 4.0 นั้นเป็นการจัดการที่ต้องใช้หลักการบริหารจัดการ หรือแนวคิด ทฤษฎีสำหรับการบริหารจัดการ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม รวมถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คือ หลัก “อิทธิบาทธรรม” หรือ “อิทธิบาท 4” ประกอบด้วย ความพอใจ ความเพียรพยายาม ความเอาใจใส่ ความเข้าใจในงานที่ทำอยู่ จึงจะทำให้การจัดการนั้นขับเคลื่อนไปได้ โดยที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงความ สะดวก โปร่งใส ปลอดภัย ตรวจสอบได้ เพื่อให้การจัดการนั้นมีประสิทธิภาพ จึงย่อมจะมีการบริหารจัดการอย่างมี ระเบียบวินัย มีเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการนั้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2552). *ทฤษฎีหรือแนวคิดทางด้านการบริหารและการจัดการองค์การ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- พสุ เดชะรินทร์. (2563) องค์กร 4.0. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/blogger/6>
- สมภพ สุกช่วง. (2541). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ ภูโพนุลย์. (2552). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิกัดอักษร.
- สุริยา รักษาเมือง. (2560). การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกใน การศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 69–84.
- อดิสร เพียงเกต. (2551). *ศิลปะการพูด: วิธีเอาชนะใจคน*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- Chapman, E.N. (1995), *Supervisor Suviva Kit* (2nd ed.). California: Science Research Associates Inc.